

Posudek oponenta diplomové práce

Jana Luňáková

Vznik a ukončení nenarozeného života

Předložená práce si klade za cíl analyzovat fenomén umělého ukončení těhotenství ze čtyř různých hledisek: medicínského, právního, morálně-filosofického a křesťanského. Již na úvod je třeba říci, že se jedná o obdivuhodný a záslužný počín, pokusit se vyrovnat s tímto eticky nesmírně citlivým tématem ryze odborným způsobem, přitom však bez alibistického sterilního odstupu, bez pokusu zahrát nakonec celý problém do autu a schovat se za oblíbené fráze typu „každý se musí rozhodnout podle svého svědomí“ apod. Analýza problému z oněch čtyř zmíněných pozic vede autorku k poměrně jasnému závěru, před kterým neuhýbá, na druhou stranu se však nenechává strhnout k laciné agitce či emocionálním výlevům. Již za to jí náleží uznání.

Za velkou přednost práce pokládám skutečnost, že se autorce prostřednictvím juxtapozice různých odborných pohledů na interrupce podařilo plasticky předvést kompetence každého zmíněného oboru, ale zároveň i jejich meze. Autorka například přesvědčivě dokládá, že medicína je (navzdory rozšířenému přesvědčení) schopna v rámci své vlastní metodologie poskytnout zcela jednoznačnou odpověď na otázku, kdy začíná lidský život; poukazuje však na to, že stanovit mravní důsledky, které z toho plynou, je v kompetenci filosofie a etiky. Při rozboru právní stránky problému demaskuje pouhým popisem historie vývoje zákonné úpravy interrupcí vratkost a historickou podmíněnost pozitivního práva a tím i neudržitelnost právně-pozitivistické pozice, která by chtěla rezignovat na potřebu poměřovat právo pozitivní právem přirozeným. V souladu s tím ovšem také například sympaticky odolává pokušení argumentovat pro svoji pozici historickým zněním Hippokratovy přísahy.

V průběhu celé práce krystalizuje důležitý závěr, a sice že odpověď na otázku po mravní přípustnosti interrupce závisí zcela zásadně na tom, jak je definována *osoba*, tj. entita, jež je nositelem práva na život. Právě tento bod práce pokládám za klíčový: právě zde se totiž ukazuje, která disciplína je v posledku kompetentní poskytnout onu odpověď – totiž že to není ani medicína, ani právo, ale filosofie. Tím se ale dostávám k několika výhradám, které bych přece jen vůči autorčině zpracování tématu vznesl.

Zdá se mi, že vzhledem ke klíčovému významu onoho problému definice osoby je mu v práci věnováno příliš málo a příliš povrchní pozornosti. Autorka sice sama pro sebe jeho důležitost nahlédla, dokonce se i nechala přesvědčit o potřebě definovat osobu metafyzicky, resp. přistoupit na pozici ontologického personalismu, propásla však možnost tyto závěry do své práce výrazněji vtělit – pointa práce jako by takto zůstala poněkud utajena. Část práce věnovaná etickému (resp. *de facto* filosoficko-etickému) pohledu na problematiku se omezuje víceméně na přehled různých pozic, ale chybí pokus o jejich systematické zhodnocení a vlastní analýzu problému. Dokonce samotný zásadní rozdíl mezi „ontologickým personalismem“ a „empirickým funkcionalismem“, tedy mezi metafyzickým a nemetafyzickým přístupem k definici osoby, zůstává poněkud rozmlžen; autorka nedokázala hlouběji reflektovat celou tradici metafyzického uvažování o člověku, z níž zmiňuje pouze Platóna, Aristotela a Boëthia. Jistě – respektuji, že autorka není diplomantem v oboru filosofie, přesto však nemohu nelitovat, že se o systematictější filosofičtější přístup nepokusila.

Tím spíše, – a to je moje druhá hlavní výtka – že fragmentární vyjádření vlastní pozice i některých argumentů pro ni se prolíná celou prací. Pokládám to za jistý metodologický nedostatek – autorka totiž kriticky glosuje např. právní úpravy z pozic filosofických či etických, ještě dříve než si k tomu systematicky vytvořila předpoklady. Bylo by bývalo lépe v medicínské a právní části práce otevírající se filosofické a etické otázky pouze exponovat a zdržet se pokušení na ně odpovídat; systematické vypracování těchto odpovědí by pak slušelo jako zmíněná pointa práce části filosofické. Ta totiž v odevzdané verzi bohužel působí jako nejslabší.

K filosofické části práce mám též jednu zcela konkrétní námitku, týkající se autorčiny formulace obecné formy argumentu z „principu potenciality“. Obávám se, že prezentovaná verze argumentu, která se opírá o premisu, že rozdíl mezi aktuálním a potenciálním vlastněním vlastnosti P není eticky relevantní, je nešťastně formulovaná, a ani není obhájeci principu potenciality (nakolik je mi známo) v tomto smyslu zastávána. Obhájeci principu potenciality nevyvozují aktuální práva z pouze potenciálně přítomné vlastnosti, jako by rozdíl mezi aktualitou a potencialitou nehrál roli. Spíše je to tak, že (v souladu s tím, na co autorka sama upozorňuje) mají za to, že sama potencialita je určitou *aktuální* vlastností a mohou z ní tedy plynout aktuální práva (například pokud jde o potencialitu ke svobodnému jednání a sebevědomí).

Přes všechny tyto výtky se nicméně domnívám, že předložená práce v zásadě dostala svým ambicím a nepochybně zaslouží být obhájena jako diplomová práce. Doporučuji ji tedy k obhajobě s navrhovaným hodnocením v rozmezí *výborně – velmi dobře*. Domnívám se dokonce, že by stálo za to, aby se autorka pokusila práci dopracovat do publikovatelné podoby.

Lukáš Novák

